

Plan warsztatu

Do wykorzystania na lekcji, w bibliotece, po szkole albo w domu
Media Education Lab
www.mediaeducationlab.com

Język propagandy wczoraj i dziś

Scenariusz zajęć ma na celu interpretację języka propagandy w historycznych i współczesnych przekazach medialnych. Scenariusz pomaga określić cechy języka propagandowego używanego niegdyś w Polsce, a także odnosi się do współczesnych mediów i pozwala odnaleźć w nich podobne figury i techniki propagandowe. Materiał umożliwia zapoczątkowanie dyskusji o tym, w jakim stopniu współczesne media posługują się technikami propagandy typowej dla okresu PRL-u i II RP.

Czas: 45 min

Materiały: plakaty propagandowe z lat 1919-1989 (Załącznik 1), kontrowersyjne współczesne okładki czasopism (Załącznik 2), duże arkusze papieru, markery, teksty użyte w badaniach przeprowadzonych przez dra Tomasza Barana z Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego (Załącznik 3)

Metody pracy: praca w grupach, dyskusja

Cele lekcji: zapoznanie uczestniczek i uczestników z historycznymi technikami propagandy wizualnej, kształtowanie umiejętności rozpoznawania ich we współczesnym przekazie medialnym; kształtowanie postawy krytycznej wobec treści medialnych, zapoznanie uczestniczek i uczestników z pojęciem nowomowy, kształtowanie umiejętności rozpoznawania jej we współczesnym przekazie medialnym; kształtowanie postawy krytycznej wobec treści medialnych.

Przedmioty, na których można przeprowadzić lekcję: język polski, historia, godzina wychowawcza, wiedza o społeczeństwie

Poziom: szkoła ponadpodstawowa

EFEKTY KSZTAŁCENIA (będą się różnić w zależności od osób uczestniczących i czasu przeznaczonego na realizację scenariusza)

Osoby uczestniczące:

- poznają historyczne techniki propagandy wizualnej
- nauczą się rozpoznawania ich we współczesnych przekazach medialnych
- wypracują krytyczną postawę wobec treści medialnych
- poznają pojęcie nowomowy i nauczą się rozpoznawania jej we współczesnym przekazie medialnym.

PRZEBIEG ĆWICZENIA | CZĘŚĆ PIERWSZA

- Osoba prowadząca rozdaje uczestniczkom i uczestnikom materiały historyczne (Załącznik 1) i pyta o ogólne wrażenia z pobieżnego oglądu plakatów. Materiał został dobrany tak, że w pierwszej chwili może rozbawić uczestników. Jeśli tak się stanie, należy zaznaczyć, że stoją za nim poważne mechanizmy propagandowe (dyskusja – 5 min).
- Osoba prowadząca dzieli uczestniczki i uczestników na trzy zespoły, a następnie prosi o wypisanie chwytów propagandowych dostrzeżonych w omawianym materiale na arkuszach papieru. Można odnieść się do infografik i analizy języka propagandy opublikowanych na stronie media.ceo.org.pl (praca w grupie – 10 min).

- Zespoły prezentują swoje prace i dyskutują o nich, osoba prowadząca podsumowuje głosy i ewentualnie uzupełnia listę. Ostateczną wspólną listę zapisuje na tablicy. Ważne, żeby znalazły się na niej takie techniki propagandowe, jak:
 - odczłowieczenie wroga
 - jego karykaturyzacja
 - budowanie wizualnej opozycji między postaciami pozytywnymi i negatywnymi
 - manipulacja emocjami poprzez odwołania do symboli historycznych i narodowych
 - manipulacja emocjami poprzez odwołania do uczuć rodzinnych
 - budowanie atmosfery zagrożenia
 - prezentowanie jednoznacznego podziału na dobro i zło (dyskusja – 10 min).
- Osoba prowadząca rozdaje zespołom drugi komplet materiałów (współczesne okładki – Załącznik 2) i prosi o odnalezienie w nich wypisanych wcześniej chwytów.
 - **Zespół 1** ma skupić się na **figurze wroga**
 - **Zespół 2** – na **budowaniu atmosfery zagrożenia**
 - **Zespół 3** – na **odwołaniach historycznych** (praca w grupie – 10 min).
- Zespoły prezentują wyniki pracy i dyskutują o nich, a osoba prowadząca podsumowuje dyskusję, podkreślając trwałość technik propagandowych (dyskusja – 10 min).
- Praca domowa (jeśli osoba prowadząca chce ją zadać): odnalezienie innych przykładów stosowania chwytów propagandowych we współczesnym przekazie wizualnym w mediach.

Załączniki:

Załącznik 1. Historyczne plakaty propagandowe

Załącznik 2. Współczesne okładki czasopism

PRZEBIEG ĆWICZENIA | CZĘŚĆ DRUGA

- Osoba prowadząca rozdaje uczestniczkom i uczestnikom kopie dwóch tekstów o zapinaniu pasów (Załącznik 3). Prosi o ich przeczytanie i refleksję nad tym, czym się różnią (10 min).
- Osoba prowadząca zbiera głosy uczestniczek i uczestników, a następnie inicjuje dyskusję o języku propagandy i nowomowie. Jeśli uczestniczki i uczestnicy zajęć czytali *Rok 1984* George’a Orwella, można się do niego odwołać. Warto też zachęcić ich, by przywołali znane hasła propagandowe. Osoba prowadząca podsumowuje dyskusję i wypisuje na tablicy cechy nowomowy:
 - **wyraziste wartościowanie**
 - **rytualizacja** (posługiwanie się utartymi formułami)
 - **magiczność** (mówienie o stanie pożądanym tak, jakby był to stan istniejący)
 - a także **budowanie atmosfery zagrożenia** (dyskusja – 10 min).
- Następnie osoba prowadząca dzieli uczestniczki i uczestników na cztery zespoły.
 - **Zespół 1** podkreśla w drugim tekście **sformułowania wartościujące**
 - **Zespół 2** – **rytualne**
 - **Zespół 3** – **elementy magiczne**
 - **Zespół 4** – **środki budujące klimat zagrożenia** (praca w grupie – 10 minut).

- Zespoły prezentują wyniki pracy, a osoba prowadząca podsumowuje wszystkie głosy. Końcowa dyskusja o perswazyjnym, nieneutralnym i manipulacyjnym charakterze nowomowy (dyskusja – 15 min).
- Praca domowa (jeśli osoba prowadząca chce ją zadać): odnalezienie innych przykładów nowomowy w dzisiejszych mediach.

Załączniki:

Załącznik 3. Teksty użyte w badaniach przeprowadzonych przez dra Tomasza Barana z Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego